

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry (PPLY)

PL 3000

90014 Oulun yliopisto

9.12.2011

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino, liikenne ja ympäristökeskus, ympäristövastualue

PL 86

90101 Oulu

kirjaamo.pohjois-pohjanmaa@ely-keskus.fi

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellisen yhdistyksen lausunto Vapo Oy:n Jako–Muuraissuon turvetuotantohankkeen YVA-selostuksesta

Hankkeesta yleisesti

Vapo Oy:n suunnittelema Jako–Muuraissuon turvetuotantohanke on anakronistinen. Se osoittaa hakijan piittaamattomuutta luontoarvojen lisäksi myös yleisen mielipiteen ja yhteiskunnallisen keskustelun kehityksestä viime vuosien aikana. Lähes 350 hehtaarin suuruisen ojitettamattoman suon ottamisesta turvetuotantoon ei pitäisi vuonna 2011 edes keskustella. Hankkeen haitat ovat sen hyötyihin nähden musertavan suuret.

Jo yksin sen, että Suomi on kansainvälisen luonnon monimuotoisuutta koskevan YK:n yleissopimuksen ratifioineena maana ja EU:n jäsenmaana sitoutunut luonnon monimuotoisuuden vähenemisen pysäyttämiseen vuoteen 2020 mennessä (ns. Aichi-tavoitteet), pitäisi automaattisesti estää hankkeen toteutuminen. Suoluonto taantuu Suomessa laajalla rintamalla. Tämä on nähtävissä kaikilla suoluonnon seurantaan perustuvilla mittareilla (Auvinen ym. 2010). Jako–Muuraissuo on laaja pääosin luonnontilainen suokokonaisuus, joka tuhoutuisi hankkeen myötä täysin. Edes niille eliöille, jotka voisivat siirtyä alueelta pois, ei ole tarjolla vaihtoehtoisia elinympäristöjä. Pitkään jatkuneen suoelinympäristöjen vähentymisen myötä voidaan olettaa, ettei vapaata elintilaa ole niille tarjolla. YVA-ohjelmassa ei esitetä korvaavia toimenpiteitä uusien suoelinympäristön luomiseksi. Jako–Muuraissuon turvetuotantohanke johtaisi siis todelliseen ja peruuttamattomaan luonnon monimuotoisuuden vähenemiseen.

Luonnon monimuotoisuuden vähenemisen lisäksi tulevat lukuisat muut hankkeen negatiiviset vaikutukset muun muassa ilmastonmuutokseen, vesien ja soiden virkistyskäyttöön sekä maisemaan ja asumismukavuuteen. Se, että turveteollisuus sai keväällä 2011 julkistettuun suostrategiaan (Maa- ja metsätalousministeriö 2011) poikkeuksen strategian kriteerien soveltamisesta turvetuottajien ennen 1.2.2011 hankkimiin soihin, ei muuta sitä, että hanke on täysin monen muun poliittisen sitoumuksen vastainen (mm. valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja vesiensuojelun suuntaviivat vuoteen 2015). Suostrategian mukaisella luonnontilaisuusasteikolla Jakosuo on luokkaa 3 ja Muuraissuo luokkaa 4.

Jako–Muuraissuolle kaavaillusta hankkeesta lausuminen on edellä esitetyn valossa ajanhukkaa. Seuraavassa Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys (jatkossa PPLY) lausuu kuitenkin lyhyesti YVA-selvityksen

toteutuksesta sen keskeisimmän asiantuntemusalaan – lintuihin – liittyen.

Linnustoselvitykset

PPLY järjesti 22.–23.5.2010 suolinnustolaskennan, jossa linnustolaskijamme kävivät kaikkiaan kymmenellä pohjoispohjalaisella suolla, joihin kohdistuu erilaisia käyttöpaineita. Laskennoissa kirjattiin muistiin kaikki suoalueella esiintyvät lajit. Kartoitetun kymmenen suon joukossa Jako–Muuraissuon kokonaislajimäärä 55 oli kolmanneksi korkein. YVA-selvityksen linnustoselvityksessä lajeja havaittiin yhteensä 36. Näin ollen on selvää, että YVA-kartoituksissa on jäänyt useita Jako–Muuraissuon lintulajeja havaitsematta. Havaitsematta jääneistä lajeista suojelullisesti huomattavimpia olivat suunnitelluilla turvetuotantoalueilla PPLY:n laskennassa havaitut pohjansirkku (valtakunnallisesti vaarantunut, VU) ja riekko (valtakunnallisesti silmälläpidettävä, NT + alueellisesti uhanalainen, RT) sekä samassa laskennassa Viitaojan varrella havaitut neljä metsähanhea (valtakunnallisesti silmälläpidettävä, NT + alueellisesti uhanalainen, RT) sekä useamman eri sorsalajin yksilöt.

Kahlaajalintujen lajimäärä PPLY:n laskennoissa oli yhdeksän, kun se YVA:aan liittyneessä kartoituksessa vuonna 2009 oli seitsemän. PPLY:n kartoituksessa havaitut lisälajit olivat Muuraissuolla soidintanut jänkäkurppa ja paikallinen valkoviklo. Näistä varsinkin ensimmäinen ilmentää suon merkittävää linnustoarvoa.

Kuluneena vuonna 2011 PPLY järjesti aikaisempaa laajemman suolinnustokartoituksen, jonka kohteina olleilta 33 suolta kertyi merkittävä määrä aineistoa, johon Jako–Muuraissuon tuloksia voidaan verrata (Repo ja Auvinen 2011). Yhdeksän kahlaajalajia havaittiin vain kahdella suolla 33:sta, eikä yhdelläkään suolla kahlaajalajeja ei ollut tämän enempää. Kesän 2011 tuloksiin verrattuna Jako–Muuraissuo on usealla mittarilla mitattuna maakunnallisesti, jos ei valtakunnallisestikin arvokas lintusuo. YVA-selostuksessa linnustoarvoista todetaan: ”Inventointialueen ja sen lähialueen linnustollinen arvo on tulosten perusteella kokonaisuudessaan sekä lajistollisesti että parimääräisesti alueellisesti jonkun verran tavanomaista parempi” (s. 58). Toteamus on oikean suuntainen, mutta Jako–Muuraissuon linnustoarvoja vähättelevä. Lisäksi väite on perusteeton, sillä mitään vertailuaineistoa ”tavanomaisista” linnustoarvoista ei YVA-selostuksessa esitetä.

Etenkin Muuraissuo on säilyttänyt hyvin alkuperäisen hydrologiansa ja on linnustoltaan arvokas. Siellä havaittiin sekä YVA:n yhteydessä että PPLY:n toimesta tehdyissä laskennoissa merkittävä määrä kahlaajia, mm. erittäin uhanalainen (EN) suokukko. Myös vaarantuneen (VU) keltavästäräkin parimäärä oli korkea yli 20 paria. Suurin keltavästäräkin paritiheys havaittiin Jakosuon keskiosissa aluetta halkovan sähkölinjan länsipuolella. Kyseisellä suon osalla oli luonnontilaisuutta ilmentäviä vetisiä rimpitä huolimatta siitä, että Jakosuon pohjoisreunassa oli tehty ojituksia. Samaisella suon osalla esiintyi mm. liroja, pikkukuoveja ja kapustarintoja, jokaista vähintään kaksi paria. Linnustollisesti arvokkaita elinympäristöjä löytyy turvetuotantoon kaavaillun alueen eri osista, kuten voi havaita myös YVA-selostuksen vuoden 2009 linnustolaskentareportin liitteestä 2. Lisäisimme myös Viitaojan varren linnustollisesti arvokkaisiin alueisiin, koska siellä havaittiin PPLY:n laskennoissa mm. pohjansirkku, neljä metsähanhea sekä sorsalintuja. Jakosuon itäosassa pesii mm. isolepinkäinen ja edellä mainituista kahlaajista mm. kapustarinta. Liroja, taivaanvuohia, töyhtöhyyppiä ja metsävikloja esiintyi koko suoalueella.

PPLY:n vuonna 2010 kohteella tekemä kartoitus oli menetelmältään yhden käyntikerran kartoituslaskenta. Tällaisella kartoituksella voidaan hyvissä olosuhteissa olettaa havaitun noin kaksi kolmasosaa suon todellisesti pesimälintujen parimäärästä (Enemar 1959, ks. myös Repo ja Auvinen 2011). YVA:a varten tehdyissä laskennoissa menetelmä oli joko sama tai pesimälinnuston kartoitukseen huomattavasti soveltuva linjalaskenta. Näissä siis havaittiin PPLY:n kartoitusta vähemmän suolintuja. Kuitenkin hankkeessa, jonka myötä alueen luontoarvot menetettäisiin kokonaan, on vaadittava korkeampaa selvitysastetta. Noin 90 % selvitys asteeseen päästäisiin 4–5 kertaa pesimäkauden eri vaiheissa toistetulla kartoituslaskennalla. Tämä on Jako–Muuraissuon kaltaisen hankkeen vähimmäisvaatimus. Näin ollen YVA-selostuksen väite ”Jako–Muuraissuon muutonaikaisen ja pesimäkauden linnuston lajisto ja parimäärät selvitetään vuosina 2002,

2003 ja tehdyissä laskennoissa” (s. 56) on virheellinen. Lajistoa ja parimääriä ei ole selvitetty. Niistä on hankittu suuntaa antava, mutta riittämätön kuva.

Jako–Muuraissuon linnustoarvoihin vaikuttaa merkittävästi alueen ympäristö. Kohde on osa Oulujoen–Kiiminkijoen välissä sijaitsevaa laajaa aapasuovyöhykettä, joka on sekä muutonaikaisena levähdys- ja ruokailualueena että suolintujen pesimäympäristönä valtakunnallisesti huomattava. Kivisuo–Räkäsuo–Lääväsuo–Vehkasuo -suokokonaisuuden luoteisimpana kolkkana Jako–Muuraissuon merkitys on nähtävä asiaankuuluvassa ekologisessa yhteydessä. Alueella on muun muassa Pohjois-Pohjanmaan vankin muuttohaukkakanta. Uusimpien tutkimusten mukaan muuttohaukan onnistuneen pesinnän kannalta on keskeistä, että varsinaisen ydinalueen (pesimäsuon) lisäksi lähistöllä on riittävästi metsästysalueita – alueita, joilta saaliin etsiminen varsinkin huonoina vuosina on mahdollista (Ponnikas 2011).

YVA-selostuksen johtopäätös ”Alue ei ole suojeltu eli sen luontoarvoissa ei ole suojelua vaativia erityispiirteitä” (s. 21) on mieletön. Ensinnäkään ei ole millään tavoin selvää, mitkä luontoarvot vaativat suojelua. Tämä on ekologisen tietoon perustuva arvovalinta. Toiseksi, vaikka suojelulle olisikin olemassa selkeät kriteerit, osoittaa vakavaa asiantuntemuksen puutetta väittää, että kaikki suojelunarvoiset alueet olisi todellakin suojeltu. Suojelun ja suojelemattomuuden taustalla on hyvin paljon muita tekijöitä alkaen puhtaasta sattumasta, yksittäisten ihmisten aloitteellisuudesta, tiedosta ja tiedon puutteesta sekä esimerkiksi alueen omistussuhteista. Pelkkä linnustoarvojen tarkastelu osoittaa, että Jako–Muuraissuon tulisi kuulua suojeltujen soiden joukkoon.

Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry

Esa Aalto
puheenjohtaja

Ari-Pekka Auvinen
suojelutoimikunnan puheenjohtaja

Kirjallisuus

Auvinen, A.-P., Kempainen, E. ja von Weissenberg, M. (toim.) 2010. Fourth National Report on the Implementation of the Convention of Biological Diversity in Finland. The Finnish Environment 3 | 2010. Ministry of the Environment. Helsinki. 192 s.

Enemar, A. 1959. On the determinati on of size and compositi on of a passerine bird populati on during a breeding season. A methodological study. Vår Fågelvärld suppl. 2:1–114.

Maa- ja metsätalousministeriö 2011. Ehdotus soiden ja turvemaiden kestävä ja vastuullisen käytön ja suojelun kansalliseksi strategiaksi. Työryhmämuistio MMM 2011:1.

Ponnikas, S. 2011. Mallinnustutkimus uhanalaisten petolintujen maakotkan ja muuttohaukan pesimäympäristöjen ominaispiirteistä. Esitelmä Seppo Sulkavan juhlaseminaarissa 8.12.2011 Oulun yliopistolla.

Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 685 s.

Repo, J. ja Auvinen, A.-P. 2011. Suolinnustoselvitys. Pohjois-Pohjanmaan ja Länsi-Kainuun suo-ohjelma. Pesimälinnustoinventoinnit 2011. Pohjois-Pohjanmaan lintutieteellinen yhdistys ry. Oulu. 54 s.